

Nr 161.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt efterlevande till vissa inom utrikesförvaltningen anställda eller förut anställda personer; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 3:o—5:o hemställt.

Under Hans Maj:t,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF ADOLF.

E. Marks von Würtemberg.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Ministern för utrikes ärendena anför:

3:o.

»Med skrivelse den 15 maj 1923 har sändebudet i Berlin översänt och med sitt förord beledsagat en av framlidne vicekonsuln i Berlin, konsuln Axel Elof Mobergs efterlämnade änka Alexandra Moberg, född von Ebart, gjord framställning, att henne måtte tillerkännas en årlig pension av 1,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 123 häft. (Nr 161.)

1

Ang. pension
åt vicekon-
suln i Berlin
A. E. Mobergs
änka Alexand-
ra Moberg,
född von
Ebart.

Av de till ärendet hörande handlingar inhämtas, att Moberg, vilken var född 1863 och avled den 1 juli 1922, år 1892 utflyttade från Sverige till Berlin, där han 1894 anställdes vid dåvarande svensk-norska konsulatet och den 20 november 1905 förordnades till vicekonsul. Sedan Moberg den 28 september 1917 erhållit konsuls namn, lämnade han sin befattning vid konsulatet i slutet av 1919, varefter han den 1 maj 1920 erhöll anställning såsom chef för beskickningens i Berlin passavdelning, vilken anställning han innehade till sin död. Under den tid Moberg sålunda tjänstgjorde vid beskickningen uppbar han av statsmedel ett arvode av 300 kronor i månaden, dyrtidstillägg oberäknat.

Vidare inhämtas, att änkan Moberg är född den 5 september 1883 och barnlös.

Enligt vad *beskickningen i Berlin* i ärendet upplyst, hade konsul Moberg under de år, han varit anställd i beskickningens och konsulatets tjänst, städe med nit och skicklighet skött sin tjänst samt med framgång tillvaratagit svenska intressen. Vid sidan av sin tjänst hade Moberg tagit livlig del uti svenska koloniens och församlingens angelägenheter. Styrelseledamot i svenska understödsföreningen sedan 1898 hade han såsom dess skattmästare utvecklat en berömvärd energi för föreningens verksamhet, och hade han under kriget icke sparat några krafter för att bistå behövande medlemmar uti svenska kolonien i Berlin.

Enligt vad jämväl genom beskickningen i Berlin blivit upplyst hade den efter den avlidne upprättade bouppteckningen uppvisat i tillgångar kronor 90,000 och i skulder kronor 150,950, alltså en brist av kronor 60,950. Den ogynnsamma ställningen i dödsboet hade, enligt vad beskickningen erfarit, varit beroende därav, att den avlidne placerat sina tillgångar uti tyska tillgodohavanden, gentemot vilka stått svenska bankkulder. Änkefru Moberg hade av fordringsägarna erhållit ackord, varvid samtliga tillgångar med undantag av det till ett värde av Mark 1,347,000 uppskattade lösöreboet avståtts till kreditorerna. Då hon vore i avsaknad av yrkesutbildning och ej hade anförvanter, som ekonomiskt kunde bistå henne, hade hon råkat i svårt ekonomiskt betryck och för sitt uppehälle tvingats avhända sig delar av sitt lösörebo samt delvis uthyra sin våning. Då boet, såsom tidigare angivits, hade förhållandevis ringa värde, och den inkomst, hon hade genom uthyrande av delar av sin våning, i betraktande av den hållning vederbörande tyska bostadsmyndigheter intoge gentemot utlänningar, ej kunde påräknas bliva av längre varaktighet, komme hon med största sannolikhet att inom kort vara blottad på existensmedel.

Statskontoret har i utlåtande den 3 oktober 1923 framhållit, att riksdagen vid olika tillfällen beviljat pension åt änkor efter vid svenska beskickningar i utlandet anställda personer. Sålunda hade årlig pension beviljats av 1908 års riksdag åt kanslivaktmästaren vid beskickningen i Berlin F. Dillers änka med 400 kronor och av 1914 års senare riksdag åt kavassen vid beskickningen i Konstantinopel Alis änka likaledes med 400 kronor. Vidare hade 1922 års riksdag tillerkänt pension åt lantbrukskonsulenten i England F. Bagges änka med 1,000 kronor och åt vart och ett av makarnas barn 250 kronor årligen.

Beträffande nu föreliggande framställning har statskontoret anfört att, med hänsyn till den långa tidrymd Moberg tjänat svenska statens intressen samt i

betraktande av hans änkas nödställda belägenhet, det syntes statskontoret skäligt, att något årligt underhåll av statsmedel bereddes henne. Det föreslagna beloppet av 1,000 kronor syntes statskontoret dock väl högt, och borde enligt statskontorets mening pensionsbeloppet ej sättas högre än till 500 kronor. Statskontoret hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande därtill, att vicekonsuln Mobergs änka måtte från och med den 1 juni 1923 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 500 kronor.

I likhet med statskontoret anser jag billigt, att åt änkan Moberg beredes understöd av statsmedel. Beträffande understödets belopp ansluter jag mig till statskontorets förslag. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vicekonsuln i Berlin, konsuln Axel Elof Mobergs änka Alexandra Moberg, född von Ebart, må från och med den 1 juni 1923 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

4:o.

Med bifall till ett av Kungl. Maj:t framställt förslag medgav 1912 års riksdag, att kontorsbiträdet vid svenska konsulatet i Köpenhamn Andreas Christian Bang finge från och med månaden näst efter den, varunder han entledigades från nämnda befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor (riksdagens skrivelse nr 10, punkt 15). Aug. pension
åt förutvarande kontorsbiträdet vid konsulatet i Köpenhamn
A. C. Bangs änka Amalia Bang.

Sedan Bang, som 1912 avgått från sin förutnämnda anställning, den 1 april 1923 avlidit, har Kungl. Maj:ts sändebud i Köpenhamn med skrivelse den 27 berörda april överlämnat en den 10 samma månad dagtecknad framställning från Bangs änka Amalia Bang om beredande åt henne av pension.

Av de till ärendet hörande handlingar inhämtas följande:

Bang, som var född i Köpenhamn den 27 maj 1839 och blev upptagen till svensk medborgare genom nådigt beslut den 30 december 1893, hade den 3 oktober 1860 antagits till biträde vid dåvarande svenska och norska generalkonsulatet i Köpenhamn och sedermera biträdd vid handläggning av konsulatärendena till en början vid nämnda generalkonsulat och sedermera, efter diplomat- och konsulatväsendets omorganisation 1906, vid det olönade svenska konsulatet i Köpenhamn. Under tiden 1 augusti 1883—31 december 1900 hade Bang innehaft förordnande som svensk och norsk vicekonsul i Tuborg, från vilken post han avgått vid befattningens indragning sistnämnda dag. Under sin anställning vid generalkonsulatet hade Bang på grund av honom av ministern för utrikes ärendena meddelade förordnanden upprätthållit befattning såsom vicekon-

sul vid generalkonsulatet under tiden 9 januari 1895—1 september 1897 samt i egenskap av tjänstförrättande generalkonsul vid olika tillfällen förestått generalkonsulatet under sammanlagt 1 år 2 månader och 17 dagar. Bang hade under den tid av över 51 år, han för konsulära göromål anlitats, städse av överordnade erhållit de bästa vitsord för duglighet, nit och pålitlighet. År 1910 hade han bekommit guldmedaljen »för nit och redlighet i rikets tjänst», och enligt 1912 års riksdags ovannämnda beslut hade han vid sin avgång ur tjänst erhållit en årlig pension av 2,400 kronor, vilket belopp motsvarade två tredjedelar av den årsavlöning, han senast uppburit vid konsulatet.

Sändebudet i Köpenhamn har anfört, att änkan Bang, enligt de upplysningar, som inhämtats, visserligen icke lede någon nöd, då hennes båda barn vore jämförelsevis väl situerade, men modern funne det svårt att ligga sina barn till last och hoppades att med en liten pension, som kunde åtminstone räcka till betalning av hyran för hennes blygsamma bostad, kunna draga sig fram på egen hand.

Statskontoret, som i ärendet införskaffat bouppteckning, däri behållningen i dödsboet upptagits till ett värde av 3,000 danska kronor, har i utlåtande den 14 juni 1923 framhållit, att statskontoret, i betraktande av den obetydliga behållning boet utvisade, funne starka billighetsskäl föreligga för utverkande av någon pension åt sökanden. I fråga om beloppet av pensionen ansåge statskontoret sig böra framhålla, att sökanden skulle hava varit berättigad till pension å 600 kronor från civilstatens änke- och pupillkassa, därest hennes man vunnit delaktighet i densamma med ett delaktighetsbelopp motsvarande den pension å 2,400 kronor, varav han var i åtnjutande. Med avseende därå att för pension från nämnda kassa förutsattes erläggande av icke obetydliga avgifter till kassan, syntes det statskontoret, som om beloppet i detta fall, där inga som helst sådana avgifter förekommit, borde sättas något lägre och icke överstiga 500 kronor. Statskontoret hemställde alltså, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att änkan Bang måtte från och med den 1 juli 1923 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad sålunda blivit anfört synes det billigt, att åt änkan Bang, som uppnått en ålder av 76 år, beredes ett årligt understöd av statsmedel under hennes återstående livstid. Mot storleken av det belopp, som statskontoret föreslagit, har jag intet att erinra. Understödet torde, på sätt statskontoret hemställer, böra utgå från och med den 1 juli 1923.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förutvarande kontorsbiträdet vid konsulatet i Köpenhamn Andreas Christian Bangs änka Amalia Bang må från och med den 1 juli 1923, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 500 kronor.

5:o.

Uti en till Konungen ställd den 18 februari 1924 dagtecknad skrift har vaktmästaren i utrikesdepartementet Gustaf Wilhelm Sjöbergs änka Hildur Mathilda Sjöberg, född Dahl, anhållit att henne måtte tillerkännas pension av statsmedel.

Ang. pension
åt vaktmästaren i utrikesdepartementet G. W. Sjöbergs änka Hildur Mathilda Sjöberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att vaktmästaren Sjöberg, som var född den 19 mars 1860, antogs i statstjänst den 2 februari 1885 och befordrades till ordinarie vaktmästare i utrikesdepartementet den 3 mars 1896. Han var icke delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. År 1908 hade han visserligen ägt möjlighet att vinna delaktighet i sagda kassa, men hade han icke begagnat sig av denna förmån, då hans ekonomiska ställning icke varit sådan att han ansett sig kunna erlägga de betydliga retroaktivavgifter, som skulle ålegat honom vid inträde i kassan.

Av den i ärendet ingivna bouppteckningen efter Sjöberg framgår, att denne, som avled den 14 september 1923, såsom stärbhusdelägare efterlämnat endast änkan och syskon, samt att behållningen i boet uppgått till kronor 9,195:92. Företett läkarbetyg giver vid handen, att änkan Sjöberg lider av »svår nervositet med hjärtförstoring och nedsatta krafter».

Statskontoret har i infordrat underdånigt utlåtande anfört:

I åtskilliga fall, där delaktighet i någon av staten understödd kassa för familjepensionering icke kunnat vinnas eller där tillfälle till inträde i kassan öppnats för vederbörande först vid så framskriden ålder, att begagnandet av denna möjlighet befunnits vara för ekonomiskt betungande, hade pensioner av statsmedel till avlidna statstjänares änkor beviljats, under förutsättning att änkan till följd av ålder eller sjuklighet icke längre kunnat med arbete försörja sig samt omständigheterna jämväl i övrigt varit sådana, att behov av understöd förelegat. I regel hade därvid pensionsbeloppet med någon reduktion avpassats efter vad änkan skulle hava erhållit, om mannen blivit delägare i kassa, som ovan nämnts. För änka efter befattningshavare i den ställning, som sökandens man innehade, hade pensionsbeloppet pläгат bestämmas till 200 å 300 kronor.

Visserligen kunde sökanden icke anses vara alldeles medellös, då i boet efter mannen funnes en behållning av över 9,000 kronor, till största delen räntebärande, samt denna behållning på grund av testamente torde tillfalla sökanden ensam; och enligt vad statskontoret inhämtat vore sökanden endast 45 år gammal. Men då sökanden enligt läkares intyg lede av svår nervositet med hjärtförstoring och till följd därav torde hava mycket liten utsikt att kunna med arbete försörja sig, föreställde sig statskontoret, att någon pension borde beredas henne. Beträffande beloppet ville statskontoret — med erinran att, om mannen begagnat sig av sin rätt att vinna delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa, pension därifrån till sökanden skulle hava utgjort 411 kronor med rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg efter de mindre gynnsamma grunderna — ifrågasätta, huruvida icke pensionsbeloppet i detta fall lämpligen borde bestämmas till 200 kronor. Härtill skulle under nuvarande förhållanden komma ej mindre pensionstillägg å 90 kronor än även å sammanlagda beloppet dyrtidstillägg efter de gynnsammare grunderna.

På grund av vad sålunda anförts hemställdes statskontoret, det täcktes Kungl. Maj:tt föreslå riksdagen medgiva, att änkan Sjöberg finge från och med ingången av år 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 200 kronor årligen.

†Departementschefen.

I likhet med statskontoret anser jag skäligt, att pension av statsmedel beredes änkan Sjöberg. I fråga om pensionsbeloppets storlek biträder jag statskontorets förslag. Pensionen torde, på sätt statskontoret hemställer, böra utgå från och med innevarande års början. Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vaktmästaren G. W. Sjöbergs änka Hildur Mathilda Sjöberg, född Dahl, må från och med ingången av år 1924 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 200 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 3:o—5:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga litt. C till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Herbert Bosson Ribbing.